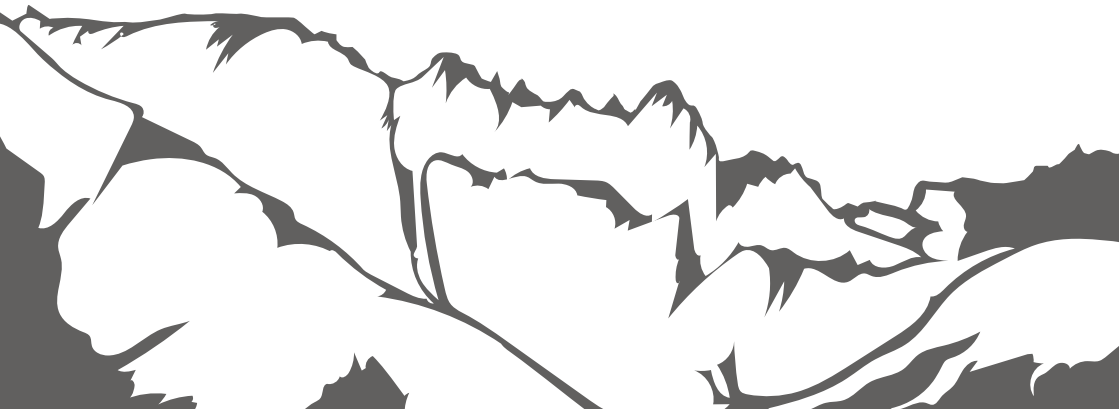

**WILLKOMMEN
BAINVEGNI
BENVENUTI**

Informacije za novodoseljene

INFORMACIJE ZA NOVODOSELJENE

Stručna služba integracija Graubünden

www.integration.gr.ch

www.hallo.gr.ch

SADRŽAJ

1	Allegra, Grüezi, Buongiorno	9
2	Informacije o Švicarskoj Mala povijest i teorija o državi	10
3	Informacije o kantonu Graubünden Brojevi i činjenice	12
4	Jezična raznolikost u kantonu Graubünden	14
5	Integracija Informativni centar integracija Graubünden Višejezična informativna platforma www.hallo.gr.ch	17
6	Komunikacija Jezik, ključ za uspješnu integraciju! Posredovanje prevodioca	19
7	Rad Poslovna integracija Plata i doprinosi za Socijalno osiguranje Nezaposlen – šta sad? Rad na crno Obrazovanje i daljnje obrazovanje Priznavanje inostranih diploma	20
8	Dozvola boravka i naknadno doseljenje porodice	24

9**Vjenčanje i porodica****25**

Vjenčanje
Dvonacionalni parovi i porodice
Upisana partnerstva
Prisilni brak
Rođenje
Porodiljski dopust i naknada
Porodični doplatci

10**Djeca****28**

Odrastati višejezično
Savjetovalište za roditelje Graubünden
Porodične i roditeljske aplikacije
Iznajmljivanje knjiga i igara
Ponude za čuvanje djece
Telefonski poziv u hitnim slučajevima za roditelje Graubünden

---

11**Škola i stručno obrazovanje****30**

Odgovornost roditelja
Besplatno savjetovanje za profesionalnu orijentaciju za omladinu
Daljnje školovanje i stručno obrazovanje
Ponude za premošćavanje
Omladina koja je kasno imigrirala
Gimnazije, srednje trgovačke i srednje stručne škole
Osnovno stručno obrazovanje uz praktičnu obuku
Poslovna matura
Obrazovanje i daljnje obrazovanje na tercijarnom području
Školska psihološka služba
Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu Graubünden
Nasilje nad djecom

12	Stanovanje	35
	Oglas za iznajmljivanje stana Savjetovalište stanarsko pravo	
<hr/>		
13	Zdravlje	38
	Adrese doktorica i doktora Bolesti ili nesreća Bolnica Savjetovanje i kućna njega Starije osobe Osobe sa invaliditetom Osobe sa psihičkim problemima	
<hr/>		
14	Osiguranja	40
	Obavezna osiguranja Osnovno zdravstveno osiguranje Sniženje premija za osnovno zdravstveno osiguranje Osiguranje u slučaju nesreće Dobrovoljna osiguranja	
<hr/>		
15	Porezi	42
<hr/>		
16	Socijalno savjetovanje i socijalna pomoć	43
	Lično socijalno savjetovanje Finansijska socijalna pomoć	
<hr/>		
17	Svakodnevica – susret	44
	Život u kvartu / život na selu Udruženja i klubovi Udruženja stranaca Muzeji, pozorišta i kina Kupovina Banke	

Praznici
Izleti i slobodno vrijeme

---

18 Mobilnost 47

Javna prijevozna sredstva
Voziti auto u Švicarskoj
Bicikl

---

19 Okoliš 50

Zaštite okoliš!
Otpad
Pićka voda

---

20 Korisne adrese i linkovi 52

Svakodnevne brige
Posao
Diskriminacija/rasizam
Porodica i partnerstvo
Finansije
Zdravlje
Nasilje/Pomoć žrtvama
Integracija/Migracija
Interkulturno prevođnje
Djeca i omladina
Mediji migracionog stanovništva
Socijalne službe
Pravo

---

21 Hitan slučaj, što treba činiti? 64

Impressum 66

ALLEGRA, GRÜEZI, BUONGIORNO

Dragi novopridošli

U ime vlade kantona Graubünden-a Vam želim srdačnu dobrodošlicu.

Sa Vašim nastanjenjem u našem kantonu ste sada dio našeg raznolikog društva, koje je sastavljeno iz mnogobrojnih grupa stanovništva. One se ne razlikuju samo u pogledu jezika, porijekla i tradicije, već i u pogledu starosti, zanimanja, interesa i još mnogo toga. Život u raznolikosti je time svakodnevnicom u Graubünden-u i nosi sa sobom kako šanse, tako i izazove.

Graubünden je mnogostran i može Vam mnogo ponuditi. Naš krajolik karakteriše 150 dolina, 615 jezera, 937 planinskih vrhova. Naši službeni jezici su njemački, retoromanski i italijanski. Da li ste znali da se retoromanski u Švicarskoj govori samo u Graubünden-u i da nije samo jedan jezik, već porodica pet idioma: sursilvan, sutsilvan, surmiran, puter i valader (valader)? Mi smo ponosni na našu vjekovima staru tradiciju i običaje, a istovremeno smo ustabiljeni u modernoj sadašnjosti i želimo da zajedno sa Vama oblikujemo našu društvenu budućnost.

Mnoge inicijative i projekti u kantonu – među njima i mnogobrojne ponude za unapređenje integracije – zalažu se za jačanje društvene kohezije. Zajedno smo jaki i u tom smislu Vas pozivamo da učestvujete u našem socijalnom, privrednom i kulturnom životu.

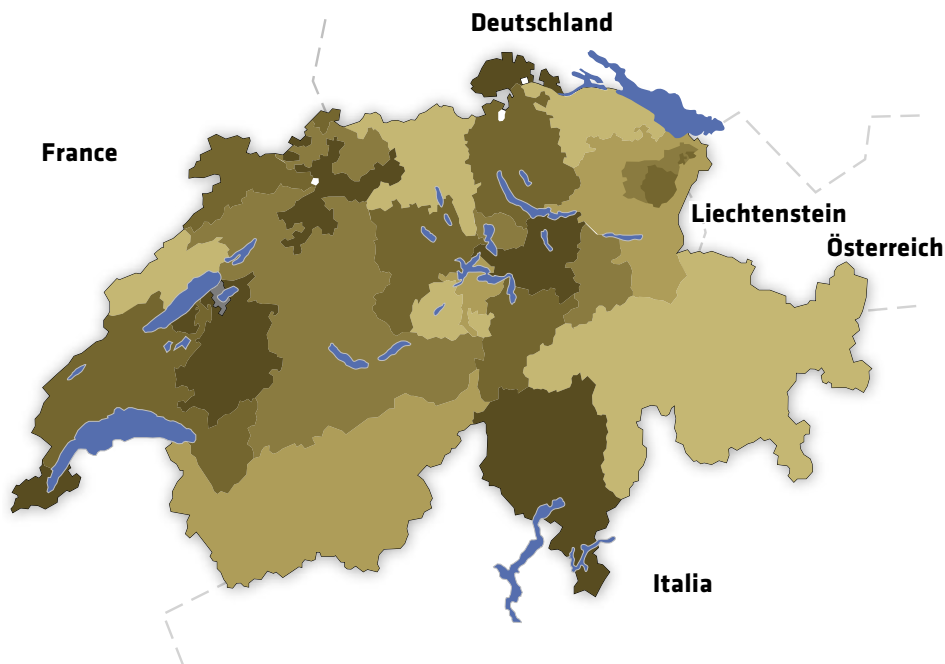
Informišite se u Vašoj općini stanovanja ili kod kantonalne Stručne službe integracija o postojećim informativnim i savjetodavnim ponudama, kao i o ponudama kurseva. Koristite ih i profitirajte iz mogućnosti, koje iz toga nastaju.

Želimo Vam dobar start u Vašoj novoj domovini.

Peter Peyer

Član upravnog vijeća

INFORMACIJE O ŠVICARSKOJ

U brojkama (2019)

Broj stanovnika	8 606 000
Strani državljani	25.3 %
Površina	41 300 km ²
Kantona	26

Mala povijest i teorija o državi

Dana 1. augusta 1291. godine osnovan je «Stari savez» mjesta Uri (Uri), Schwyz (Švic) i Unterwalden (Untervalden) kao slobodni savez dolinskih zajednica. U naredno vrijeme priključuju im se dodatna mjesta i regije. Tako je 1848. godine nastala moderna Savezna država Švicarska. 1. august je švicarski državni praznik.

Švicarska je direktna demokratija u kojoj žene i muškarci sa pravom glasa ne odlučuju samo preko izbora, nego mogu i kroz često glasanje naroda o zakonima i stručnim pitanjima direktno utjecati na politiku. Pravo suodlučivanja postoji na nivou saveza, kantona i općina. Biračko pravo kao i pravo glasa dobivaju Švicarke i Švicarci sa 18 godina.

Glavni jezik (jezici)

61.2 %
Njemački

22.3 %
Francuski

8.0 %
Italijanski

0.5 %
Retoromanski

23.8 %
drugi jezici

(BFS 2017)

Daljnje informacije o državi naći ćete u brošuri «Echo». Ista se može naručiti u svim knjižarama ili kod **HEKS, Regionalstelle Ostschweiz**

☎ 071 410 16 84

www.echo-ch.ch

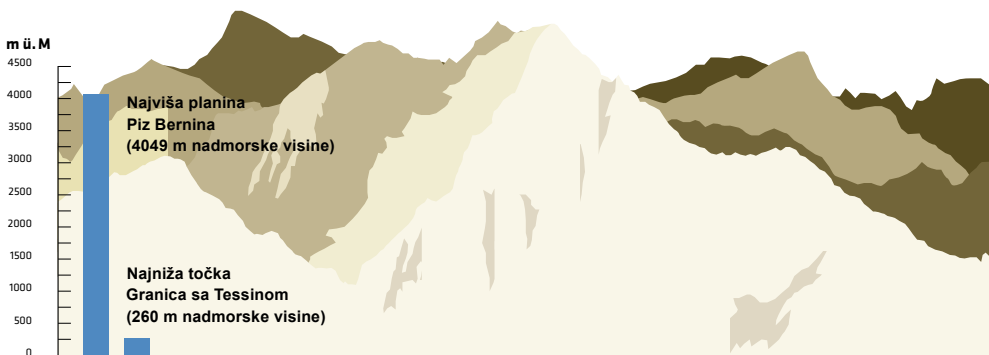
INFORMACIJE O KANTONU GRAUBÜNDEN-U

Brojevi i činjenice (2019)

U kantonu Graubünden-u živi preko 199 000 stanovnika. Od toga njih oko 37 300 posjeduje neko od stranih državljanstava. Sa 7106 km² je Graubünden najveći kanton u Švicarskoj i obuhvata jednu šestinu švicarske teritorije. Oko 35 400

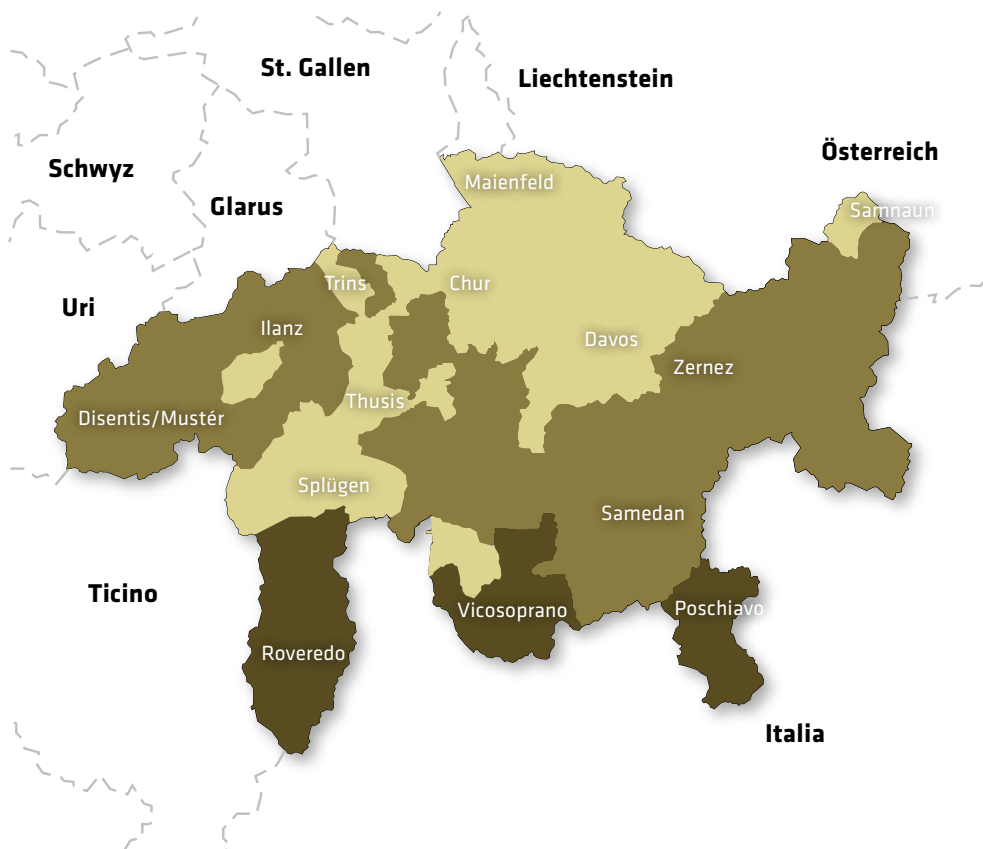
osoba živi u glavnom gradu Chur-u (Khuru), jednom od najstarijih naselja u Švicarskoj. Kanton je podjeljen na 11 regija i 106 općina. 50 % tih općina imaju manje od 1000 stanovnika.

Broj dolina	150
Broj jezera	615
Broj planinskih vrhova	937

Daljnje informacije možete naći na
www.gr.ch

JEZIČNA RAZNOLIKOST U KANTONU GRAUBÜNDEŃ-U

Jezici kantona Graubünden-a

- Njemački
- Retoromanski
- Italijanski

U kantonu Graubünden-u postoje tri službena jezika: njemački, retoromanski i italijanski.

Njemački

Za većinu stanovnika kantona je njemački materinji jezik, što znači da pišu službeni njemački jezik a govore švicarski njemački.

Retoromanski

U Engadin-u (Engadinu), Münstertal-u (Minstertalu), Mittel- bünden-u (Mitelbindenu) i Surselva (Surselvi) je retoromanski standardni jezik. Retoromanski nije samo jezik već i porodica sa 5 idioma: Sursilvan, Sutsilvan, Surmiran, Puter i Vallader.

Italijanski

U četiri doline Puschlav (Pušlav), Bergell (Bergel), Misox (Misoks) i Calanca (Kalanka) se govori italijanski.

INTEGRACIJA

Integracija je dinamičan, individualan i društveni proces koji počiva na uzajamnosti obaveza i prava i koji ima za cilj omogućiti sudjelovanje u privrednom i društvenom životu svih narodnih grupa. Poticanje integracije ravna se prema načelu «Podržavati i zahtjevati» i podržava prije svega učenje jezika, poslovni napredak i socijalnu participaciju.

Stručna služba integracija upravlja i koordinira specifična poticanja integracije na kantonalnom i komunalnom nivou. Ona potiče i podržava projekte za jezičnu i socijalnu integraciju i osigurava posredovanje informacija iz područja integracije.

Fachstelle Integration Graubünden (Stručna služba integracija)

☎ 081 257 26 38

www.integration.gr.ch

Informativni centar Integracija Graubünden

U prostorijama Stručne službe integracija u Grabenstrasse 1 u Chur-u nalazi se Informativni centar integracija, koji nudi sljedeće usluge:

- Posredovanje informacija i prsto savjetovanje o temama bitnim za integraciju, te postavljanje pitanja

- Pregled kurseva jezika i integracijskih ponuda koji postoje u kantonu
- Lično i individualno jezično savjetovanje sa mogućnosti da se uradi jezični klasifikacijski test

Informationszentrum Integration Graubünden (Informativni centar integracija)

☎ 081 257 36 83

Podatke i radno vrijeme možete naći na www.integration.gr.ch

Na višejezičnoj internet stranici www.hallo.gr.ch ćete naći korisne informacije o važnim svakodnevnim temama, kao što su život u Graubünden-u, rad, škola, zdravlje i stanovanje.

www.hallo.gr.ch

KOMUNIKACIJA

Jezik, ključ za uspješnu integraciju!

Želite u Vašem novom mjestu stanovanja aktivno i ravnopravno učestvovati u privrednom, kulturnom i socijalnom životu? Vrata za to Vam otvara dobro poznavanje lokalnog jezika. Posjetite kurs jezika i koristite aplikacije za učenje jezika da bi se mogli dobro sporazumijevati u svakodnevici.

Listu škola za učenje jezika ćete naći u poglavlju «Korisne adrese i linkovi». Web stranica www.integration.gr.ch nudi uz to pregled postojećih ponuda za kurseve učenja jezika. Za dodatne informacije o sticanju znanja jezika ili za lično savjetovanje u pogledu jezika možete se obratiti Informativnom centru integracija.

Informationszentrum Integration Graubünden (Informativni centar integracija)

☎ 081 257 36 83

Podatke o radnom vremenu možete naći na www.integration.gr.ch

Posredovanje prevodioca

Važno je naučiti lokalni jezik. U pogledu na dobro sporazumijevanje u važnim razgovorima i sastanci-

ma može ipak biti neophodno i od pomoći pozvati jednu interkulturalnu prevoditeljicu, odnosno jednog interkulturalnog prevoditelja.

Arge Verdi – Interkulturelles Dolmetschen in der Ostschweiz (Interkulturalno prevođenje u istočnoj Švicarskoj) posreduje profesionalne interkulturalne prevodiocice za oko 60 jezika. Ova usluga se naplaćuje.

Arge Verdi – Interkulturelles Dolmetschen in der Ostschweiz (Interkulturalno prevođenje u istočnoj Švicarskoj)

☎ 0848 28 33 90

www.arge.ch/verdi

Telefonska služba za prevođenje stavlja na raspolaganje u roku od nekoliko minuta profesionalne prevoditeljice i prevoditelje – za neke jezike danonočno, 365 dana u godini. Ova usluga se naplaćuje

Telefonska služba za prevođenje

☎ 0842 442 442

www.0842-442-442.ch

RAD

Raditi tamo gdje drugi idu na godišnji odmor!

Internacionalnost ima u Graubündenu tradiciju. Turizam kao dominantna privredna grana, zdravstvo, manja i srednja poduzeća, brojne nacionalno i internacionalno djelujuće firme kao i kantonalna uprava nude mnoštvo atraktivnih radnih mjesta u najrazličitijim područjima zanimanja.

Poslovna integracija

Rad osigurava osnovicu za egzistenciju i potiče integraciju u društvo. Preduslov za ulazak u poslovni svijet je radna dozvola kao i dobro poznavanje lokalnog jezika. Na sljedećim web stranicama možete naći informacije za potrebne radne dozvole i privrednu djelatnost.

www.kiga.gr.ch
www.afm.gr.ch
www.sem.admin.ch
www.swissuni.ch
www.berufsberatung.ch
www.migraweb.ch

Plata i socijalni doprinosi

Od plate se odbijaju obavezni

doprinosi za starosno penziono osiguranje i penziono osiguranje za preostale (supružnici i djeca) nakon smrti osiguranika (AHV – 1. stub), invalidsko penziono osiguranje (IV), osiguranje u slučaju nezaposlenosti (ALV) i osiguranje u slučaju nesreće (UV). Kod godišnjeg primanja od preko 20 000 franaka odbijaju se dodatno doprinosi za penziono osiguranje zaposlenih (tzv. 2. stub) kao dopuna za AHV. Odbici za obavezna socijalna osiguranja iznose ukupno 15 % od primanja.

Potruga za radnim mjestom

Oglase za posao možete naći kod Regionalnih službi za zapošljavanje (RAV), u dnevnim novinama, regionalnim i gradskim oglasima, kod temporelnih ureda kao i na internetu, kao npr. pod

www.arbeit.swiss
www.suedostschweizjobs.ch
www.jobs.ch

Nezaposlen – šta sad?

Osoba koja živi u Švicarskoj i ako ostaje kao posloprimalac nezaposlena ima – ukoliko ispunjava potrebne preduslove –

pravo na nadoknadu u slučaju nezaposlenosti. Bitni uslovi za to su važeća boravišna dozvola i 12-mjesečna zaposlenost u 2 godine unazad od dana gubitka posla. Za pitanja vezana za nezaposlenost stoje Vam na raspolaganju Kase za nezaposlene i Regionalne službe za zapošljavanje (RAV).

U slučaju gubitka radnog mjesta ili prijetećeg gubitka radnog mjesta je bitno sljedeće:

- Počnite odmah tražiti novo radno mjesto, ukoliko već niste počeli. Ova nastojanja, ako želite da ostvarite svoje pravo na nadoknadu u slučaju nezaposlenosti, morate dokazati. Odgovarajuće bilješke i kopije pismenih molbi za posao i negativnih odgovora na molbe moraju se sačuvati.
- Javite se smjesta Zavodu za zapošljavanje Vaše općine stanovanja.

Daljnje informacije možete naći pod

www.kiga.gr.ch oder
www.arbeit.swiss

Rad na crno

I onaj ko je povremeno za rad na području čišćenja, čuvanja djece, u domaćinstvu i bašti plaćen, važi kao zaposlen i mora imati dozvolu od olicije za strance kao i biti prijavljen u socijalno osiguranje, odnosno mora se sam prijaviti. Ukoliko to ne uslijedi, radu se o ilegalnom radu ili radu na crno i dotična osoba nije osigurana u slučaju gubitka posla, nesreće ili invalidnosti.

Staatssekretariat für Wirtschaft SECO
(Državni sekretariat za privredu)

☎ 058 462 56 56

www.keine-schwarzarbeit.ch

Obrazovanje i daljnje obrazovanje

U regionalnim informacionim centrima za zanimanje (BIZ) nalaze se raznovrsne informacije za obrazovanje i daljnje obrazovanje. Stručno osoblje Vam stoji na raspolaganju za informacije i kratke razgovore. Posjeta je besplatna i moguća bez najave u toku radnog vremena. Za lično savjetovanje o karijeri, koje se plaća, mora se ugovoriti termin.

Daljnje informacije za zanimanje, studije i karijeru kao i o regionalnim savjetodavnim i informativnim centrima (BIZ) naći ćete pod

Amt für Berufsbildung Graubünden (Ured za stručno obrazovanje)

☎ 081 257 27 68

www.berufsbildung.gr.ch

Priznavanje inostranih diploma

Kod pitanja u vezi priznavanja inostranih diploma se možete obratiti nacionalnom kontaktnom mjestu Državnog sekretarijata za obrazovanje, istraživanje i inovaciju.

Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation SBFI (Državni sekretarijat za obrazovanje, istraživanje i inovaciju)

☎ 058 462 28 26

www.sbf.admin.ch

Ako imate dugogodišnje poslovno iskustvo, možete to iskustvo pod određenim uslovima dati na validiranje i steći jednu od u Švicarskoj priznatih potvrda o završenom obrazovanju za zanimanje.

Amt für Berufsbildung Graubünden (Ured za stručno obrazovanje)

☎ 081 257 27 68

www.berufsbildung.gr.ch

Za priznavanje diploma visokih škola

Rektorenkonferenz der Schweizerischen Hochschulen (Konferencija rektora švicarskih visokih škola)

☎ 031 335 07 40

www.swissuniversities.ch

DOZVOLA BORAVKA I NAKNADNO DOSELJENJE PORODICE

Dozvola boravka za državljane EU/EFTA može se zatražiti prije i nakon ulaska u zemlju. Dozvola boravka se osobama koje dolaze iz trećih zemalja (pripadnici država koji nisu članovi EU/EFTA) dodijeljuje samo u iznimnim slučajevima. To znači, ako se radi o kvalifikovanoj radnoj snazi ili ako posebni razlozi opravdavaju iznimku.

EU/EFTA državljani mogu po pravilu neovisno o vrsti dozvole boravka naknadno doseliti članove porodice. U članove porodice spadaju roditelji i djeca. Osobe iz trećih zemalja, koje posjeduju dozvolu boravka, mogu uzimajući u obzir zakonske preduslove u Uredu za migraciju i građanska prava podnijeti zahtjev za naknadno doseljenje porodice (bračni partner odnosno bračna partnerica i djeca). Zahtjev za naknadno doseljenje porodice mora se podnijeti u roku od 5 godina i kod djece iznad 12 godina u roku od godinu dana. U Uredu za migraciju i građanska prava Graubünden ili na njihovoj web stranici postoje podsjetnici za dozvolu boravka i naknadno doseljenje porodice sa najvažnijim informacijama na njemačkom i italijanskom jeziku.

**Amt für Migration und Zivilrecht
Graubünden AFM (Ured za migraciju i
građanska prava)**

☎ 081 257 30 01

www.afm.gr.ch

VJENČANJE I PORODICA

Vjenčanje

Da biste se mogli u Švicarskoj vjenčati morate biti 18 godina stari. Priznaju se samo oni brakovi koji su sklopljeni u Matičnom uredu. Nadležni Matični ured Vašeg mjesta stanovanja informisati će Vas o zahtjevima koji moraju biti ispunjeni i o potrebnim dokumentima.

Dvonacionalni parovi i porodice

Svako treće vjenčanje u Švicarskoj je dvonacionalno sklapanje braka. Na internet stranici www.binational.ch se mogu naći odgovori na pitanja sa kojima se suočavaju dvonacionalni parovi i porodice.

www.binational.ch

Upisana partnerstva

Istospolni parovi imaju mogućnost upisati svoje partnerstvo. Nadležni Matični ured Vašeg mjesta stanovanja informisati će Vas o koracima koje morate poduzeti.

Prisilni brak

U Švicarskoj vrijedi pravo slobodnog izbora partnera odnosno partnerice. Prema tome porodice ili druge osobe nemaju pravo prisiliti žene ili

muškarce da protiv svoje volje sklope brak.

Fachstelle Zwangsheirat (Stručna služba «Prisilni brak»)

☎ 0800 800 007 (Besplatna linija za pomoć)

www.zwangsheirat.ch

Rođenje

Svako rođenje se mora javiti nadležnom Matičnom uredu Vašeg mjesta stanovanja. Bolnica javlja rođenje, ako se dijete rodi u bolnici. Kod rođenja djeteta kod kuće je babi- ca zadužena za prijavu Matičnom uredu.

Porodijski dopust i naknada

Pravo na nadoknadnu za porodijski dopust imaju žene koje su u trenutku rođenja djeteta bile u radnom odnosu. Uslov za to je da su za vrijeme od 9 mjeseci prije rođenja djeteta bile osigurane i da su u tom vremenu najmanje 5 mjeseci bile u radnom odnosu. Pravo počinje sa danom rođenja i završava najkasnije nakon 14 sedmica. U tom se vremenu isplaćuje do 80 % plate, najviše CHF 196.– po danu.

Sozialversicherungsanstalt des Kantons Graubünden SVA (Ustanova za socijalna osiguranja)

☎ 081 257 41 11

www.sva.gr.ch

porodični doplatak dobivati i roditelji koji nisu u radnom odnosu.

Sozialversicherungsanstalt des Kantons Graubünden SVA (Ustanova za socijalna osiguranja)

☎ 081 257 41 11

www.sva.gr.ch

Porodični doplatak

Posloprimateljice i posloprimatelji imaju pravo na porodični doplatak. Za djecu do navršene 16. godine života iznosi dječji doplatak 220 franaka. Za omladinu koja se još školuje iznosi doplatak za obrazovanje 270 franaka mjesečno, do maksimalno 25. godine života. Po pravilu isplaćuje poslodavac porodični doplatak sa platom. Pod određenim uslovima mogu

DJECA

Odrastati višejezično

Od rođenja djetete može dobro učiti dva ili više jezika. U savjetniku za roditelje «Pričaj sa mnom i slušaj me!» naći ćete savjete kako možete podržati svoje djetete u višejezičnom razvoju. Brošura postoji na 14 jezika. Može se besplatno poručiti kod

Fachstelle Integration Graubünden
(Stručna služba integracija)

☎ 081 257 26 38

www.integration.gr.ch

Savjetovalište za roditelje

Roditelji dojenčadi i male djece se mogu obratiti Savjetovalištu za roditelje. Tamo ćete dobiti podršku kod pitanja u vezi sa ishranom, njegovom, brigom i vaspitanjem. I kada Vaše djetete često vrišti ili je nemirno, dobiti ćete pomoć. U vezi ovoga možete potražiti savjetodavni centar. Savjetnice za roditelje će Vas posjetiti ako želite i kod kuće ili će Vam pružiti informacije na telefonu ili putem interneta.

Informacije o savjetodavnoj ponudi u Vašoj regiji ćete dobiti u Vašoj općini stanovanja.

Porodične i roditeljske aplikacije

Postoje mnoge praktične aplikacije, koje podržavaju roditelje u njihovoj porodičnoj svakodnevnici na najrazličitijim područjima. Neke od njih su na više jezika i besplatne.

Parentu – savjeti za roditelje djece između 0 i 16 godina

Kleine Weltentdecker (Mali istraživači svijeta) – savjeti za roditelje male djece

Erste Hilfe (SRK) Prva pomoć – za hitne situacije

Iznajmljivanje knjiga i igara

Na različitim mjestima u kantonu postoje biblioteke (knjige) i ludoteke (igračke). Tamo se mogu iznajmiti knjige i igračke uz novčanu nadoknadu. Informacije o tome možete dobiti u Vašoj općini stanovanja.

Gradska biblioteka u Chur-u nudi veliki broj medija na stranim jezicima. Otvorena je i uveče i vikendom.

Ponude za zbrinjavanje djece (ponude koje se moraju platiti)

Grupa za igranje

U grupi za igranje se sastaju djeca od treće godine do dobi polaska u dječji vrtić jednom do dva puta

sedmično. Grupa za igranje nudi djetetu siguran i pregledan okvir u kojem može steći prva iskustva izvan porodice. Informacije o tome možete dobiti u Vašoj općini stanovanja.

Jaslice i dnevni roditelji

Dječje jaslice brinu se u toku dana za djecu do školskog uzrasta. Informacije o ponudama dječjih jaslica možete dobiti u Vašoj općini stanovanja ili kod

**famur – für Familien in Graubünden
(famur – za porodice u Graubünden-u)**

☎ 081 300 11 40

www.kjbe.ch

Na djecu mogu takođe paziti i Tageseltern (dnevni roditelji). Tagesfamilie (dnevna porodica) pazi na djecu svake dobi – i na djecu školske dobi – kod sebe kod kuće. Vrijeme čuvanja (ručak, pomoć kod domaće zadaće, čuvanje pola dana, cijeli dan ili vikendom) ugovara se individualno.

Ponude izvan škole

Kod pitanja vezanih za ponude poput dječjeg obdaništa, ručka ili

Ferienpass (ponude aktivnosti za vrijeme školskog raspusta) možete se obratiti upravi Vaše škole ili nadležnoj kantonalnoj ustanovi.

Amt für Volksschule und Sport Graubünden AVS (Ured za osnovnu školu i sport)

☎ 081 257 27 36

www.avs.gr.ch

Telefonski poziv u hitnim slučajevima za roditelje

Vaspitanje djece je za roditelje često veliki izazov. Poziv u hitnim slučajevima za roditelje nudi danonoćno preko telefona ili elektronskom poštom besplatno savjetovanje i pomoć kod pitanja vaspitanja, sukoba ili kriza u porodici.

Elternnotruf Graubünden (Telefonski poziv u hitnim slučajevima za roditelje)

☎ 0848 35 45 55 (Tarifa fiksnog telefona)

www.elternnotruf.ch

ŠKOLA I STRUČNO OBRAZOVANJE

U Švicarskoj se školski sistemi razlikuju od kantona do kantona. U kantonu Graubünden-u je obavezno i besplatno školovanje od 7. do 16. godine života.

Dječji vrtić

Djeca posjećuju dječji vrtić od pete godine života. Pohađanje vrtića traje dvije godine.

Obaveza školovanja

Obaveza školovanja počinje u godini u kojoj dijete navršava sedmu godinu života i traje devet godina.

Školski sistem u kantonu Graubünden-u

Dječji vrtić		2 godine
Primarni stepen	Primarna škola	6 godine
Sekundarni stepen I	Sekundarna škola, realna škola	3 godine
Sekundarni stepen II	Dobrovoljna 10. školska godina, gimnazija, stručna srednja škola, osnovno stručno obrazovanje sa praksom, škola za poslovnu maturu Viša stručna škola	2 – 5 godine
Tercijarni stepen	Visoka stručna škola Univerzitet, ETH (Švicarski savezni institut za tehnologiju)	3 – 6 godine

Informacije o svim školskim temama možete dobiti u školama ili kod

**Amt für Volksschule und Sport
Graubünden AVS (Ured za osnovnu školu i sport)**

☎ 081 257 27 36

www.avs.gr.ch

BWS

SCHRITT TEMPO

SCHRITT

Odgovornost roditelja

Roditelji su odgovorni za odgoj i obrazovanje svoje djece. Oni su obavezani upisati svoju djecu u školu i paziti na to da djeca redovno pohađaju školu, da se pridržavaju rasporeda časova kao i školskih propisa. Oni moraju isto tako osigurati da djeca pišu svoje domaće zadaće i da im ispune neophodne okvirne uslove za to. Suradnja između škole i roditelja ima u Švicarskoj centralno značenje. Škola redovno poziva roditelje na Elterngespräch (lični razgovor sa roditeljima) i na Elternabend (roditeljski sastank). Sudjelovanje je važno za roditelje i djecu kako bi kod školskih problema ili predstojećeg odabira zanimanja našli najbolja rješenja.

Besplatno savjetovanje za profesionalnu orijentaciju za omladinu

Savjetnici/savjetnice za zanimanje, studije i karijeru podržavaju omladinu pri izboru zanimanja, studija ili karijere. Oni njima pomažu sa razgovorima, informacijama i testovima pri pronalaženju odluke. Kantonalna mjesta savjetovanja nalaze se u Chur-u (Khuru),

Davos-u (Davosu), Ilanz-u /Ilancu), Poschiav-u (Poskiavu), Roveredo-u (Roveredu), Samedan-u (Samedanu), Scuol-u (Skuolu) i Thusis-u (Thusisu).

Amt für Berufsbildung Graubünden (Ured za stručno obrazovanje)

☎ 081 257 27 68

www.berufsbildung.gr.ch

Daljnje školovanje i stručno obrazovanje

Nakon obaveznog školovanja učenice i učenici se odlučuju između daljnjih škola općeg obrazovanja i obrazovanje za zanimanje.

Ponude za premošćavanje Omladinci

Koji poslije obaveznog školovanje nisu našli mjesto za daljnje obrazovanje, mogu posjećivati ponude za premošćavanje. One njima pomažu da popune školske praznine i razviju profesionalnu perspektivu. Raspitajte se o ponudama na vrijeme kod nastavnika ili u savjetovalištu za profesiju.

Omladina koja je kasno imigrirala
Obrazovanje je presudno odlučujuće o mogućnostima učešća u privrednom

i društvenom životu. Zbog toga je važno da mladi koji govore stranim jezikom i koji su svoje osnovno obrazovanje već apsolvirali u zemlji porijekla i u okviru spajanja porodice došli u Švicarsku nađu ulaz u stručni obrazovni sistem.

Obrazovne ponude, koje su specijalno usmjerene na potrebe mladih koji govore stranim jezikom, pružaju pomoć na putu ka ponudi za premošćavanje ili obuci. Informacije i savjetovanje o obrazovnim ponudama naći ćete kod

Informationszentrum Integration Graubünden (Informativni centar Integracija)

☎ 081 257 36 83

www.integration.gr.ch

Gimnazije, srednje trgovačke i srednje stručne škole (škole općeg obrazovanja)

Informacije o raznim ponudama možete naći pod

www.bks-campus.ch

www.ahb.gr.ch

Stručno obrazovanje

Odluče li se djevojke i mladići nakon završene osnovne škole za

osnovno stručno obrazovanje kao npr. stolar, električar ili krojačica, postoje mogućnosti završavanja odgovarajuće obuke za zanimanje. Na osnovu ugovora za obuku učenici dobivaju radno mjesto za praktičnu obuku u preduzeću, gdje ih poslodavac obučava i plaća za njihov rad. Oni posjećuju jedan ili dva dana sedmično stručnu školu, a u preostalo vrijeme dobivaju praktičnu obuku u preduzeću. Obuka traje dvije do četiri godine i završava se sa savezničkim uvjerenjem o završenom zanimanju ili savezničkom svjedočanstvom o osposobljenosti za zanimanje. Oba završetka priznata su u cijeloj Švicarskoj.

Poslovna matura

Dopunjava osnovno stručno obrazovanje sa proširenim opštim obrazovanjem. Ona omogućava pristup visokoj stručnoj školi, FH. Sa jednim dodopunskim ispitom je takođe moguće studirati na univerzitetu.

Obrazovanje i daljnje obrazovanje u tercijarnom području

U kantonu Graubünden-u postoji opsežna ponuda viših stručnih škola, visokih škola i instituta za istraživanja.

**Amt für Höhere Bildung Graubünden
(Ured za više obrazovanje)**

☎ 081 257 61 65

www.ahb.gr.ch

Školska psihološka služba

Ponuda savjetodavne službe odnosi se na djecu iz dječjih vrtića i osnovne škole, kod kojih se pojavljuju poteškoće pri učenju, u razvoju, u ponašanju i emotivnom stanju. Usluge se nude roditeljima, djeci i omladini, učiteljima kao i drugom pedagoškom stručnom osoblju u smislu pomoć za samopomoć.

Amt für Volksschule und Sport Graubünden AVS (Ured za osnovnu školu i sport)

☎ 081 257 27 41

www.avs.gr.ch

Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu Graubünden

Ako Vaše dijete ima psihičke probleme, poteškoće sa samim sobom, u porodici, u ophođenju sa prijateljima ili ako je došlo u konflikt sa zakonom, može se kontaktirati Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu Graubünden.

Kinder- und Jugendpsychiatrie Graubünden kjp (Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu)

☎ 058 225 19 19

www.kjp-gr.ch

Nasilje nad djecom

Ako dijete pokazuje znake doživljenog nasilja može se radi profesionalnog savetovanja i pomoći kontaktirati Savjetovalište pomoć žrtvama Graubünden.

Beratungsstelle Opferhilfe Graubünden (Savjetovalište za pomoć žrtvama)

☎ 081 257 31 50

www.soa.gr.ch

STANOVANJE

Oglas za iznajmljivanje stana

Oglase o stanovima možete naći u oglasima Vaše regije, u dnevnim novinama i na internetu. Povoljne stanove možete ponekad naći i u oglasima stranaka na oglasnim pločama u velikim trgovačkim centrima kao na primjer Migros i Coop.

www.immoscout.ch
www.homegate.ch
www.comparis.ch
www.newhome.ch
www.suedostschweiz.ch

U slučaju interesa za neki stan morate po pravilu ispuniti formular za prijavu, te vlasniku stana ili upravitelju nekretnine dostaviti dokumentaciju kao na primjer izvod iz popisa dužnika kao i dozvolu boravka.

Važno:

- Na oglas za stan se konkuriše, stanodavac odabire stanara.
- Obratite pažnju na uslove ugovora kao na primjer otkazni rok.
- U najamnim kućama postoji kućni red koji reguliše zajednički život (na primjer noćni mir ili korištenje mašine za veš).

- Svaka najamna kuća ima domarku ili domara koji se brine za pridržavanje kućnog reda i pazi na čistoću u i oko zgrade.
- Svako domaćinstvo mora da plaća pretplatu za radio i televiziju. Račun se dobija automatski od švicarske službe za naplatu radio i televizijske pretplate (Serafe).

Serafe AG

 058 201 31 67
www.serafe.ch

Daljnje informacije i brošuru na temu «Stanovanje» – koja se može dobiti na 11 jezika – naći ćete kod

Bundesamt für Wohnungswesen BWO (Savezni ured za stanarstvo)

 058 480 91 11
www.bwo.admin.ch

Savjetovalište stanarsko pravo

Udruženje stanara Graubünden daje informacije kod pitanja vezanih za unamjiljivanje stana. Ova usluga se za one koji nisu članovi naplaćuje.

Mieterverband Graubünden (Udruženje stanara)

☎ 081 253 60 62

www.mieterverband.ch

U slučaju konflikta možete kontaktirati svoju općinu za adresu nadležne Ustanove za mirenje.

ZDRAVLJE

Opširne informacije na temu «Zdravlje» se nalaze na internet portalima www.bischfit.ch i www.migesplus.ch. Posebno treba preporučiti «Zdravstveni putokaz», koji postoji na raznim jezicima.

www.bischfit.ch
www.migesplus.ch

Adrese doktorica i doktora

U svakom telefonskom imeniku možete naći adresu prakticirajućih doktorica i doktora u Vašoj regiji.

Bolest ili nesreća

U Švicarskoj je uobičajeno imati kućnu doktoricu ili kućnog doktora, koja ili koji je uvijek prva osoba kojoj se može obratiti u slučaju bolesti ili nesreće. Ako Vašu kućnu doktoricu ili kućnog doktora ne možete telefonski dobiti, čuje se na telefonskoj sekretarici broj telefona zamjene ili dežurnog doktora odnosno doktorice. Možete također kontaktirati hitnu službu bolnice u Vašoj blizini za potrebne informacije.

Ako vam hitno treba pomoć nazovite

Broj hitne pomoći

☎ 144

Hitan slučaj, što treba činiti?

vidi poglavlje 21, stranica 64

Bolnica

Kod zdravstvenih problema, koji zahtijevaju obimnije pretrage, liječenje ili operaciju, će Vas Vaša kućna doktorica ili Vaš kućni doktor uputiti doktorici specijalisti ili doktoru specijalisti ili u bolnicu. Informišite se kod Vašeg zdravstvenog osiguranja u kojim bolnicama se možete liječiti.

Savjetovanje i njega kod kuće

Ukoliko ste zbog bolesti ili nesreće ovisni o pomoći u domaćinstvu, možete se obratiti Spitex-u (Špitemsu) Vaše općine stanovanja.

Spitex Graubünden

☎ 081 252 77 22

www.spitexgr.ch

Starije osobe

Kod Pro Senectute (Pro Senektute) dobivaju starije osobe savjete i podršku, te po potrebi i njegu kod kuće.

Pro Senectute Graubünden

☎ 081 252 75 83

www.gr.prosenectute.ch

Osobe sa invaliditetom

Osobe sa fizičkim ili psihičkim hendikepom kao i njihove osbe povjerenja i kontaktne osobe dobivaju kod Ustanove za socijalna osiguranja Graubünden, kod Pro Infirmis ili – u slučaju djece – kod zdravstveno-pedagoškog ranog odgoja, podršku i savjete.

Sozialversicherungsanstalt Graubünden (Ustanova za socijalna osiguranja)

☎ 081 257 41 11

www.sva.gr.ch

Pro Infirmis Graubünden

☎ 058 775 17 17

www.proinfirmis.ch

Stiftung Heilpädagogischer Dienst Graubünden (Zaklada Zdravstveno pedagoška služba)

☎ 081 257 02 80

www.hpd-gr.ch

Osobe sa psihičkim problemima

Psihijatrijske službe Graubünden osiguravaju psihijatrijsku njegu u stacionarnom, djelomično stacionarnom i nadopunjavajućem ambulantnom području psihički bolesnih odraslih osoba.

Psychiatrische Dienste Graubünden PDGR (Psihijatrijske službe)

☎ 058 225 25 25

www.pdgr.ch

Za psihijatrijsku njegu djece i omladine nadležna je Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu Graubünden.

Kinder- und Jugendpsychiatrie Graubünden kjp (Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu)

☎ 058 225 19 19

www.kjp-gr.ch

OSIGURANJA

U Švicarskoj se mogu sklopiti mnoga osiguranja. Postoje obavezna osiguranja i ona koja su dobrovoljna.

Obavezna osiguranja

Pored socijalnih osiguranja koja se odbija od plate (uporedi za to poglavlje «Rad») moraju osobe sa boravištem u Švicarskoj sklopiti sljedeća osiguranja:

- osnovno zdravstveno osiguranja
- osiguranje u slučaju nesreće
- u slučaju posjeda vozila: osiguranje za vozilo, osiguranje za motocikl
- u slučaju posjeda kuće: osiguranje za kuću

Osnovno zdravstveno osiguranje

Svaka osoba sa boravištem u Švicarskoj mora se u roku od tri mjeseca od dana prijave boravka osigurati u jednom od Zavoda za zdravstveno osiguranje. To vrijedi i za sve osobe koje su doselile u sklopu sjedinjavanja porodice kao i za novorođenčad, koja su u prva 3 mjeseca nakon rođenja automatski osigurani kod zdravstvenog osiguranja majke. Zavodi za zdravstveno osiguranje su zakonom obavezani primiti osobe u osnovno osiguranje.

Sa osnovnim osiguranjem plaćaju se troškovi za liječenje kod doktora i u javnim bolnicama kantona Graubünden-a. Postoji vlastito učešće u troškovima to znači da dio računa od doktora ili bolnice morate sami platiti. Visina vlastitog učešća u troškovima određuje se individualno i utječe na visinu mjesečnih premija zdravstvenog osiguranja.

Liječenja kod zubara ne preuzima Zavod za zdravstveno osiguranje!

Informacije o ponudama i premijama raznih Zavoda za zdravstveno osiguranje možete naći pod

www.priminfo.ch
www.comparis.ch

Sniženje premija za osnovno zdravstveno osiguranje

Osobe iz skromnih privrednih uslova dobivaju od Saveza i kantona finansijski doprinos na premije za obavezno zdravstveno osiguranje. Taj doprinos se zove «Individualno sniženje premije».

Sozialversicherungsanstalt Graubünden (Ustanova za socijalna osiguranja)

☎ 081 257 41 11

www.sva.gr.ch

Osiguranja u slučaju nesreća

Zaposlene osobe, koje rade najmanje osam sati sedmično, su osigurani od strane poslodavca. Osobe koje rade manje od osam sati sedmično kao i osobe koje ne rade ili koje samostalno rade moraju se sami osigurati kod zdravstvenog osiguranja od nesreća.

Dobrovoljna osiguranja

- Dodatno zdravstveno osiguranje
- Osiguranje odgovornosti (kod štete prema trećima, često traženo od uprave i vlasnika kod unajmljivanja stana ili kuće)
- Osiguranje predmeta domaćinstva
- Osiguranje u slučaju izostanka

zarade

- Osiguranje za pravna pitanja
- i druga

Sva osiguranja imaju po pravilu vlastito učešće u troškovima, to znači da dio troškova štete morate sami snositi.

Osiguranja nude mnoga švicarska osiguravajuća društva. Neovisna web stranica www.comparis.ch nudi informacije, poređenja i mogućnost da se osiguranja mogu zatražiti putem interneta i na više jezika.

www.comparis.ch

Moguće je da osiguranja, koja ste sklopili u zemlji porijekla, vrijede i u Švicarskoj.

POREZI

U Švicarskoj plaćaju privatne osobe porez na primanja i imetak. Time se finansiraju zadaci javnih službi, koje preuzimaju savez, kantoni i općine.

Osobe sa dozvolom nastanjenja (C-odobrenje)

Za izračunavanje poreza koji se mora platiti, moraju Švicarke i Švicarci kao i osobe sa dozvolom nastanjenja godišnje ispunjavati poreznu prijavu. Porezna prijava mora se predati poreznom uredu općine stanovanja.

Osobe sa drugim dozvolama boravka

Stranim posloprimateljicama i posloprimateljima, koji ne posjeduju dozvolu nastanjenja, odbija se porez direktno od plate (izvorni porez). To se između ostalog tiče

- Osoba koje borave godišnje
- Osoba koje borave sedmično
- Osoba koje se zadržavaju kratko
- Graničnih prijelaznika
- Privremeno prihvaćenih osoba
- Osoba koje traže azil

Steuerverwaltung Graubünden
(Porezna uprava)

☎ 081 257 21 21

www.stv.gr.ch

SOCIJALNO SAVJETOVANJE I SOCIJALNA POMOĆ

Socijalna služba Graubünden ima obuhvatan nalog na području ličnog i porodičnog savjetovanja kao i privredne socijalne pomoći.

Lično socijalno savjetovanje

Za lična savjetovanja nadležni su saradnici regionalne socijalne službe. Pored regionalnih socijalnih službi postoje specijalizirane socijalne službe na području zaštite djece, pomoć žrtava kao i u slučaju problema ovisnosti. Pregled regionalnih i specijaliziranih socijalnih službi možete naći pod poglavljem «Adrese i linkovi».

Financijska socijalna pomoć

U osnovi je svako sam odgovoran za osiguranje svoje egzistencije. Osobe koje se kratkotrajno ili stalno nalaze u finansijski lošoj situaciji i istu uprkos vlastitom trudu ne mogu popraviti, imaju pravo na socijalnu pomoć. Preduslov za to je da dotična osoba ima prebivalište u kantonu Graubünden-u.

Socijalna pomoć se odobrava ako ne postoje prava na druge zakonske novčane naknade, kao na primjer invalidska penzija, i ako porodica ili pojedinci ne mogu sami

sebe izdržavati. Socijalna davanja se u svakom slučaju proračunavaju individualno i ovisni su o ličnim uslovima, troškovima života, uslovima primanja kao i o trajanju primanja pomoći.

Proračun se vrši na osnovu kantonalnih odredbi i preporuka općine kao i smjernica Švicarske konferencije za socijalnu pomoć. U kantonu Graubünden-u odlučuju općine o socijalnim davanjima koja se trebaju isplatiti.

**Kantonaales Sozialamt Graubünden
(Kantonalna socijalna služba
Graubünden)**

☎ 081 257 26 54

www.soa.gr.ch

SVAKODEVNICA – SUSRET

Život u kvartiru/život na selu

Gradski kvartovi ili sela organiziraju proslave ili događaje na kojima se može aktivno sudjelovati ili biti posjetilac. Najbolje da se informišete kod svojih radnih kolega, poznanika, rodbine, prijatelja i susjeda. Potom postoje u kvartovima i selima mjesta susreta, kao na primjer igrališta, društveni centri, bazeni, gdje se mogu uspostaviti kontakti.

Udruge i klubovi

U svakoj općini ima mnogobrojnih ponuda i udruženja za žene, muškarce, djecu, omladinu i starije ljude.

Udruženja imaju važnu ulogu u dnevnom životu i potiču kontakt sa ovdje nastanjenim ljudima. Tako postoje fudbalski klubovi, šahovski klubovi, muzička udruženja, kulturna udruženja, politička udruženja, udruženja žena i mnogo više. Osim toga postoje u mnogim općinama ponude za tjelesno vježbanje majke s djetetom (MuKi-Turnen), tjelesno vježbanje za starije osobe, horovi, udruženja za multi-sportski trening žena i muškaraca. Ponude i udruženja stoje na raspolaganju svim zainteresovanim osobama, a

organizacije udruženja i klubova raduju se svakom novom članu. Raspitajte se kod Vaše općine stanovanja o raznim ponudama i kontaktnim podacima.

Udruženja stranaca

U kantonu postoji veliki broj udruženja stranaca. Odgovarajući pregled naći ćete pod

www.integration.gr.ch

Muzeji, pozorišta i kina

U nekim mjestima postoje manji i veći muzeji, pozorišta i kina.

Kupovina

Radno vrijeme je po pravilu od ponedjeljka do petka od 08.00 – 18.30 sati, a subotom od 08.00 – 17.00 sati. Većina trgovina je nedjeljom zatvorena. Postoje regionalne razlike u radnom vremenu.

Banke

Banke zatvaraju po pravilu ranije od trgovina, u većini slučajeva između 17.00 i 17.30 sati. Subotom i nedjeljom je većina banaka zatvorena.

Praznici

Sljedeći dani važe kao praznici u kantonu Graubünden-u. Tada su sve trgovine zatvorene. Dan prije praznika zatvaraju trgovine po pravilu ranije, najčešće u 17.00 sati.

- Nova godina (01. januar)
- Veliki petak, uskrсна nedjelja i uskršni ponedjeljak
- Uznešenje
- Duhovna nedjelja i duhovni ponedjeljak
- Nacionalni praznik (01. august)
- Saveznički dan zahvalnosti, kajanja i molitve
- Božić (25. decembar)
- Štefanje (26. decembar)

Postoje daljnji praznici ovisno o regiji ili mjestu. Pregled možete naći na

www.feiertage-schweiz.ch

Izleti i slobodno vrijeme

Mnogobrojni savjeti za izlete i slobodne aktivnosti možete naći u turističkim biroima ili pod

www.graubuenden.ch

MOBILNOST

Javna prijevozna sredstva (ÖV): voz i autobus

Švicarska posjeduje dobro izgrađenu željezničku i autobusnu mrežu. Planove vožnje i linijske planove možete naći pod

Rhätische Bahn – RhB (Željeznica Graubünden-a)
www.rhb.ch

Postauto (Poštanski autobus)
www.postauto.ch/graubuenden

Schweizerische Bundesbahnen – SBB (Švicarske savezne željeznice)
www.sbb.ch

SBB i RhB nude različite pretplate kod kojih je korištenje javnog prometa jeftinije (na primjer Halbtax, GA, Monatsabo, seven25-Abo, Junior-karte).

Djeca do šeste godine života putuju besplatno uz pratnju. Daljnje informacije možete dobiti na svakom šalteru željezničke stanice ili pod

www.rhb.ch
www.sbb.ch

Voziti auto u Švicarskoj

Vozačka dozvola

Vlasnici i vlasnice inostrane vozačke dozvole, koji prebivaju u Švicarskoj, moraju svoju vozačku dozvolu zamijeniti za švicarsku vozačku dozvolu u roku od godinu dana. Određeni uslovi su ovisni o zemlji porijekla.

Strassenverkehrsamt Graubünden (Ured za cestovni promet)

☎ 081 257 80 00
www.stva.gr.ch

Ograničenje brzine

U Švicarskoj vrijede slijedeća ograničenja brzine: 50 km/h unutar nastanjenog mjesta, 80 km/h izvan nastanjenog mjesta i 120 km/h na autputevima. U nastanjenim mjestima postoje osim toga i zone sa ograničenjem brzine od 30 km/h ili 20 km/h.

Alkohol i droga za volanom

Granica alkohola leži kod 0,5 ‰. Za početnike i profesionalne vozače vrijedi 0.1 ‰. Kod konzumiranja droga ne postoji tolerancija.

Vinjeta za autoput

Za vožnju autoputevima postoji u Švicarskoj obaveza vinjete za autoput, koja se svake godine mora obnoviti. Vinjete za autoput se mogu kupiti na primjer na benzinskim pumpama i u poštama.

Strassenverkehrsamt Graubünden
(Ured za cestovni promet)

☎ 081 257 80 00

www.stva.gr.ch

Bicikl

U Švicarskoj je bicikl omiljeno prevozno sredstvo. Zaključivanje osiguranja odgovornosti ima smisla, da bi štete, koje prouzrokuje kao biciklistica odnosno biciklist, bile osigurane.

OKOLIŠ

Zaštitite okoliš!

Svaka osoba može doprinijeti zaštiti našeg okolišta, ako štedi benzin, struju i vodu i ako pravilno uklanja otpad.

Otpad

Uklanjanje otpada se po pravilu plaća. Tačne informacije možete dobiti kod općine stanovanja, šta, kada i gdje se može ukloniti.

Razdvajanje otpada

Razdvajanje otpada je dobro za okoliš i štedi troškove. Od kućnog otpada se odvajau:

- staklo i limenke
- papir i karton
- kompost i božićne jelke
- glomazan otpad (na primjer namještaj, tepisi) i željezo
- baterije i električni uređaji
- lijekovi
- ulja i otrovne supstance poput boja, lakova, žive, itd.
- odjeća, koja se još može nositi

Staklo, aluminijum, PET itd. mogu se besplatno ukloniti u kontejnersabirnim mjestima ili na gradskim deponijama. Deponije prihvataju također, djelomično uz plaćanje nadoknade, glomazno smeće, papir,

karton i poseban otpad. Mnoge trgovine uzimaju nazad baterije i električne uređaje

Obuhvatne informacije na temu otpad i recikliranje možete naći pod

www.abfall.ch

Pitka voda

U Švicarskoj je voda iz slavine pitka voda visokog kvaliteta. Daljnje informacije možete naći kod

Bundesamt für Umwelt BAFU (Savezni ured za okoliš)

☎ 058 462 93 11

www.bafu.admin.ch

KORISNE ADRESE I LINKOVI

Svakodnevne brige	53
Rad	53
Diskriminacija/rasizam	53
Porodica i partnerstvo	54
Finansije	54
Zdravalje	55
Nasilje/Pomoć žrtvama	57
Integracija/Migracija	58
Interkulturalno prevođenje	59
Djeca i omladina	59
Mediji i migracionog stanovništva	60
Socijalne službe	60
Jezične škole	61
Pravo	63

Svakodnevne brige

Dargebotene Hand

Dargebotene Hand (Ponuđena ruka) nudi putem telefona, chata ili e-maila podršku u teškim životnim situacijama. Ona je vjerski, kulturno i politički neutralna.

☎ 143

www.143.ch

Rad

Amt für Industrie, Gewerbe und Arbeit GR (Ured za industriju, zanatstvo i rad)

Informacije o regionalnim centrima za zapošljavanje (RAV), o nadoknadi u slučaju nezaposlenosti, o zakonskim osnovama itd.

☎ 081 257 23 46

www.kiga.gr.ch

Amt für Berufsbildung GR (Ured za stručno obrazovanje)

Informacije u vezi savjetovanja o zanimanju, studijima i karijeri.

☎ 081 257 27 68

www.afb.gr.ch

Staatsekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (Državni sekretarijat za obrazovanje, istraživanje i inovacije)

Nacionalna kontakt služba za pitanja u vezi priznavanja inostranih diploma.

☎ 058 462 28 26

www.sbf.admin.ch

Diskriminacija/rasizam

Beratungsnetz für Rassismus-Opfer (Mreža savjetovališta za žrtve rasizma)

www.stopprassismus.ch

Eidgenössische Kommission gegen Rassismus (Savezna švicarska komisija protiv rasizma)

www.ekr.admin.ch

Informationszentrum Integration Graubünden (Informativni centar integracija Graubünden)

✉ Grabenstrasse 1, 7001 Chur

☎ 081 257 36 83

www.integration.gr.ch

Tikk – Kompetenzzentrum für interkulturelle Konflikte (Kompetentni centar za interkulturene konflikte)

Besplatno i anonimno savjetovanje kod interkulturnih konflikata, diskriminacije, nasilja i rasizma na više jezika.

☎ 044 291 65 75

www.tikk.ch

Porodica i partnerstvo

Adebar – Fachstelle für sexuelle-Gesundheit und Familienplanung GR (Stručna služba za seksualno zdravlje i planiranje porodice)

Savjetovanje za planiranje porodice, seksualnost, trudnoću i partnerstvo i priprema za porođaj za migrantice.

✉ Sennensteinstrasse 5, 7000 Chur

☎ 081 250 34 38

www.adebar-gr.ch

Verbund der Beratungsstellen für binationale Paare und Familien Schweiz (Udruženje savjetovališta za dvonacionalne parove i porodice Švicarska)

Informacije za dvonacionalne i interkulturalne parove i porodice.

www.binational.ch

Paarlando. Paar- und Lebensberatung GR (Savetovanje parova i savjeti za život)

✉ Familienzentrum Planaterra,

Reichsgasse 25, 7000 Chur

☎ 081 252 33 77

www.paarlando.ch

Finansije

Savjetovalište za dužnička pitanja

✉ Schweizerisches Rotes Kreuz GR, Steinbockstrasse 2, 7000 Chur

☎ 081 258 45 80

www.srk-gr.ch

Dachverband Budgetberatung Schweiz (Krovna organizacija budžetsko savjetovanje Švicarska)

Informacije i obrasci za izradu vlastitog budžeta.

www.budgetberatung.ch

Caritas Schuldenberatung (Savjetovanje u vezi dugova)

Korisne informacije u vezi tema novac, budžet i dugovi na raznim jezicima.

www.caritas-schuldenberatung.ch

Stručna služba budžetsko savetovanje

✉ Frauenzentrale GR,
Gürtelstrasse 24, 7000 Chur
☎ 081 284 80 77
www.beratungszentrum-gr.ch

Zdravalje

Aids-Hilfe GR (Aids-pomoć)

Stručna služba za pitanja vezana za HIV/aids, hepatitis i infekcije koje se prenose seksom – savjetovanje za osobe sa HIV ili nesigurne nakon rizične situacije.

✉ Lürlibadstrasse 15, 7000 Chur
☎ 081 252 49 00
www.aidshilfe-gr.ch

AA Anonyme Alkoholiker (Anonimni alkoholičari)

Svi koji imaju želju da prestanu piti su dobrodošli kod AA. Anonimnost je zagarantovana.

☎ 0848 848 885 (24 h)
www.anonyme-alkoholiker.ch

Beratungsstelle Blaues Kreuz GR (Savjetovalište Plavi križ)

Savjetovanje pojedinca i grupe samopomoći kod problema sa alkoholom, i za članove porodice.

✉ Alexanderstrasse 42, 7000 Chur
☎ 081 252 43 37
www.blaueskreuz.gr.ch

Bisch fit? (Da li si u formi?)

Informativna platforma Zdravstvenog ureda Graubünden za unapređenje zdravlja i prevenciju.

www.bischfit.ch

Krebsliga GR (Liga za rak)

Nudi pomoć za samopomoć za dotične osobe i njihove članove porodice, savjetuje po pitanjima socijalnog osiguranja, organizuje kurseve i predavanja.

✉ Ottoplatz 1, 7000 Chur
☎ 081 300 50 90
www.graubuenden.krebsliga.ch

migesplus.ch

Informacije na temu zdravlje i o švicarskom zdravstvenom sistemu na više jezika.

www.migesplus.ch

Netzwerk gegen Mädchenbeschneidung Schweiz (Mreža protiv obrezivanja djevojčica u Švicarska)

Višejezična internet stranica sa informacijama na temu «Obrezivanje ženskih genitalija» kao i pregled službi za prvi kontakt.

www.maedchenbeschneidung.ch

Psychiatrische Dienste GR (Psihijatrijske službe)

☎ 058 225 25 25

www.pdgr.ch

Procap Grischun – Organizacija samopomoći za ljude s invaliditetom

Finansijsko savjetovanje za osobe sa hendikepom i pravno savjetovanje za pitanja o socijalnom osiguranju.

✉ Hartbertstrasse 10, 7000 Chur

☎ 081 253 07 07

www.procapgrischun.ch

Sexual health info

Aktuelne i stručno utemeljene informacije na temu seksualno zdravlje na raznim jezicima.

www.sex-i.ch

Savetovanje ovisnika

Regionalne socijalne službe nude ovisnicima i njihovim članovima porodice obuhvatno savjetovanje. Obratite se za pitanja ili probleme regionalnoj Socijalnoj službi u Vašoj regiji.

☎ 081 257 26 54

www.soa.gr.ch

Spitex Verband GR

Pružanje njege i pomoći u domaćinstvu, kao i briga i savjetovanje kod kuće u slučaju zdravstvenih oštećenja.

✉ Gartenweg 2, 7000 Chur

☎ 081 252 77 22

www.spitexgr.ch

Bolnice

Kantonsspital Graubünden Chur (Kantonalna bolnica Graubünden Chur) sa dvije dodatne lokacije **Kreuzspital i Frauenklinik Fontana**

☎ 081 254 81 11

Spital Thusis

☎ 081 256 61 11

Kreisspital Surses, Savognin

(Bolnica, starački dom i dom za njegu)

☎ 081 669 14 00

Ospidal Engiadina Bassa, Scuol

☎ 081 861 10 00

Ospidal Val Müstair, Sta. Maria

☎ 081 851 61 00

Regionalspital Prättigau, Schiers

☎ 081 308 08 08

Regionalspital Surselva, Ilanz

☎ 081 926 51 11

Spital Davos

☎ 081 414 88 88

Spital Oberengadin, Samedan

☎ 081 851 81 11

Ospedale Casa di Cura della**Bregaglia, Promontogno**

☎ 081 838 11 99

Ospedale San Sisto, Poschiavo

☎ 081 839 11 11

Nasilje/Pomoć žrtvama**Beratungsstelle für Gewalt ausübende Personen GR****(Savjetovalište za osobe sklone nasilju)** Stručne osobe razrađuju

sa osobama koje traže savjet oblike nenasilnog rješenja konflikta.

Savjetodavna ponuda obuhvata savjetovanje telefonom, intervenciju u slučaju krize i pojedinačno savjetovanje.

☎ 079 544 38 63

www.gewaltberatung.gr.ch**Frauenhaus GR (Kuća za žene)**

Nudi ženama i djeci zaštitu kod fizičke i psihičke prijetnje. Danonoćno dostupna.

☎ 081 252 38 02

www.frauenhaus-graubuenden.ch

Opferhilfe-Beratungsstelle GR (Pomoć žrtvama-savjetovalište)

Posreduje medicinsku, psihološku, socijalnu, finansijsku i pravnu pomoć žrtvama krivičnih djela. Pomoć dobivaju osobe čiji je tjelesni, psihički i seksualni integritet narušen, kao i osobe koje su izgubile člana porodice uslijed krivičnog djela. Savjetovanje je besplatno i anonimno.

✉ Klostergasse 5, 7000 Chur

☎ 081 257 31 50

www.soa.gr.ch

TERRE DES FEMMES

Savjetovanje i podrška ženama, koje su pogođene nasiljem, telefonom ili e-mailom na više jezika.

☎ 031 331 66 90

www.terre-des-femmes.ch

Integracija/Migracija

Amt für Migration und Zivilrecht GR (Ured za migraciju i građansko pravo)

Informacije za ulazak, boravak, propise za prijavljivanje, spajanje porodice, sticanje državljanstva itd.

☎ 081 257 30 01

www.afm.gr.ch

Informationszentrum Integration Graubünden (Informativni centar integracija Graubünden)

Kantonalno prvo mjesto za informacije na temu integracije. Sa besplatnom ponudom jezičnog savjetovanja.

✉ Grabenstrasse 1, 7001 Chur

☎ 081 257 36 83

www.integration.gr.ch

Višejezične informativne platforme o životu u Švicarskoj

www.hallo.gr.ch

www.ch.ch

www.migraweb.ch

www.swissworld.org

Staatssekretariat für Migration (Državni sekretarijat za migraciju)

Informacije za ulazak, boravak, radne dozvole integraciju i sticanje državljanstva.

www.sem.admin.ch

Interkulturno prevođenje

Posredovanje kvalifikovanih prevoditeljica i prevoditelja.

Arge Verdi – Interkulturelles Dolmetschen in der Ostschweiz (Interkulturno prevođenje u istočnoj Švicarskoj)

☎ 0848 28 33 90
www.arge.ch/verdi

Telefonska služba za prevođenje

☎ 0842 442 442
www.0842-442-442.ch

Djeca i omladina

Elternberatung GR (Savjetovalište za roditelje)

Savjetovalište za roditelje dojenčadi i male djece. Informišite se u Vašoj općini stanovanja o ponudama u Vašoj regiji.

Elternbildung GR (Obrazovanje roditelja)

Obrazovne ponude za roditelje u vezi vaspitno relevantnih tema.
www.elternbildung-gr.ch

Heilpädagogischer Dienst GR (Zdravstveno-pedagoška služba)

Individualno razjašnjavanje i poticanje djece sa hendikepom i smetnjama u razvoju od rođenja do školskog uzrasta. Savjetovanje roditelja kod odgoja.

✉ Aquasanastrasse 12, 7000 Chur
☎ 081 257 02 80
www.hpd-gr.ch

Omladina i mediji – informativni portal za unapređenje medijskih kompetencija

Letak sa najvažnijim savjetima za bezbjedno ophođenje sa digitalnim medijima. Na 16 jezika.
www.jugendundmedien.ch

Kinder- und Jugendpsychiatrie Graubünden (Dječja psihijatrija i psihijatrija za omladinu)

Podržava djecu, mladež i njihove roditelje kod psihičkih smetnji i bolesti.

✉ Masanserstrasse 14, 7000 Chur
☎ 058 225 19 19
www.kjp-gr.ch

Prilike za učenje za djecu do 4

Preko 60 kratkih filmova sa sugestijama i idejama kako da roditelji podstiču svoju djecu u svakodnevnim situacijama. Može se pogledati na 13 jezika.

www.kinder-4.ch

lilli

Informacije za omladinu i mlade odrasle na temu seksualno zdravlje i prevencija nasilja.

www.lilli.ch

Pro Juventute savjetovanje roditelja

Besplatno savjetovanje o vaspitanju, razvoju, njezi i organizaciji porodice. Danonoćno dostupno.

☎ 058 261 61 61

www.projuventute.ch

Pro Juventute savjetovanje za djecu i omladinu

Savjetovanje za djecu i omladinu povjerljivo, besplatno i danonoćno.

☎ 147

www.147.ch

Sorgentelefon für Kinder (Telefon za pomoć za djecu)

☎ 0800 55 42 10 (besplatan broj)

www.sorgentelefon.ch

tschau.ch

Savjetovanje internetom i informacije o važnim temama za omladinu.

www.tschau.ch

Mediji migracionog stanovništva

Postoji mnoštvo medija, koji su upućeni migracionom stanovništvu u Švicarskoj. Pregled ćete naći pod

www.migesmedia.ch

Socijalne službe**Regionalne socijalne službe****Chur**

✉ Rohanstrasse 5, 7000 Chur

☎ 081 257 26 67

Prättigau/Herrschaft/Fünf Dörfer, Landquart

✉ Bahnhofplatz 3B, 7302 Landquart

☎ 081 257 66 23

Mittelbünden, Thusis

- ✉ Rathaus, Untere Gasse 3,
7430 Thusis
☎ 081 257 52 75

Surselva, Ilanz

- ✉ Bahnhofstrasse 31, 7130 Ilanz
☎ 081 257 62 30

Surselva, Disentis/Mustér

- ✉ Via Sursilvana 25,
7180 Disentis/Mustér
☎ 081 257 62 30

Oberengadin/Bergell, Samedan

- ✉ A l'En 2, 7503 Samedan
☎ 081 257 49 10

Unterengadin/Münstertal, Scuol

- ✉ Chasa du Parc, 7550 Scuol
☎ 081 257 64 32

Bernina, Poschiavo

- ✉ Via dal Poz 87, 7742 Poschiavo
☎ 081 257 49 11

Moesa, Roveredo

- ✉ Centro regionale dei servizi,
Cima Piazza Piazza, 6535 Roveredo
☎ 081 257 65 70

Komunalne socijalne službe**Sozialdienst der Landschaft
Davos**

- ✉ Berglistutz 1, 7270 Davos Platz
☎ 081 414 31 10

Jezične škole**Chur****ibW Höhere Fachschule
Südostschweiz, Chur**

- ☎ 081 403 33 33
www.ibw.ch

- njemački, engleski, italijanski, španjolski, francuski, ruski

Klubschule Migros, Chur

- ☎ 058 712 44 40
www.klubschule.ch

- njemački, engleski, francuski, italijanski, španjolski, arapski, brazilski, kineski, grčki, japanski, nizozemski, portugalski, ruski, švedski, švicarski njemački

Lernforum, Chur

☎ 081 353 63 62

www.lernforum.ch

- njemački, engleski, francuski, italijanski, španjolski, novogrčki, portugalski, ruski, japanski

Lia Rumantscha, Chur

☎ 081 258 32 22

www.liarumantscha.ch

- romanski

Balikatan, Chur

☎ 079 781 32 00

www.balikatan.ch

- jednostavni kursevi njemačkog

Hinterrhein**Schule St. Catharina, Cazis**

☎ 081 632 10 00

www.stcatharina.ch

- jednostavni kursevi njemačkog

Engadin**Academia Engiadina, Samedan**

☎ 081 851 06 00

www.academia-engiadina.ch

- njemački, engleski, italijanski, romanski, ruski, španjolski

Kaufmännische Berufsschule, Samedan

☎ 081 852 49 55

www.berufsschule-samedan.ch

- njemački, engleski, italijanski, francuski

Davos/Prättigau**Berufsschule der Landschaft Davos**

☎ 081 413 75 17

www.berufsschuledavos.ch

- njemački, engleski, italijanski

Grischlingua, Davos

☎ 081 416 40 44

www.grischlingua.ch

- njemački, engleski

Surselva**Faviala, Ilanz**

☎ 079 689 60 79

www.faviala.ch

- njemački, engleski, romanski, španski

**Od strane kantona i saveza
subvencionirane kurseve jezika
za njemački, italijanski i romanski
možete naći pod**

www.integration.gr.ch

Pravo

Besplatno pravno savjetovanje

Stručne osobe Udruženja advokata Graubünden-a daju na raznim mjestima u kantonu pravne savjete za doprinos od 10 franaka.

Gdje i kada možete profitirati od ovih savjetovanja naći ćete u regionalnim oglasima i novinama ili pod www.grav.ch

---

Frauenzentrale Graubünden (Centrala za žene)

Lično savjet savjetovanje na raznim pravnim područjima.

✉ Gürtelstrasse 24, 7001 Chur

☎ 081 284 80 77

www.beratungszentrum-gr.ch

Sindikati

Ako ste član sindikata dobit ćete tamo besplatne pravne savjete o plati i uslovima rada.

www.die-gewerkschaften.ch

HITAN SLUČAJ, ŠTO TREBA ČINITI?

Brojevi telefona za hitne slučajeve u Švicarskoj - dostupni 24 sata dnevno

Policija

117

Vatrogasci (vatra, voda, plin)

118

Hitna pomoć

144

Broj za hitne slučajeve (policija, vatrogasci, hitna pomoć)

112

REGA (helikopter za spašavanje)

1414

Trovanje (Toksična informativna centrala)

145

Telefon-pomoći za djecu i omladinu

147

Pravila ponašanja u hitnom slučaju

- Ostanite mirni
- Sagledajte situaciju
Šta se dogodilo?
Kome se nešto dogodilo?
- Prepoznajte opasnost
- Odvedite sebe, žrtvu nesreće i daljnje sudionike na sigurno
- Obavjestite snage spašavanja
144 ili 112
- Pružite prvu pomoć

Hitna medicinska pomoć – Broj za hitne slučajeve 144 ili 112

Vaš poziv prima obučeni operativni rukovodilac. Ovisno o dojavi se odmah obavještavaju sve potrebne organizacije za pomoć (služba spašavanja, vanje, policija i/ili vatrogasci).

Telefonski broj 144 ili 112 može se besplatno birati sa javnih telefona, fiksne mreže i sa mobitela i to bez pozivnog broja.

Slijedeće informacije su važne za centralu hitne pomoći

- Vaše ime i Vaš broj telefona u slučaju povratnog poziva.
- Kratki opis što se dogodilo.
- Tačni podaci o mjestu hitnog slučaja: mjesto, ulica, kućni broj.
- Koliko pacijenata ima?
- Stanje pacijenta: Je li pri svijesti? Diše li pacijent?
- Kada se slučaj dogodio?

Završite razgovor tek onda kad je operativni rukovodilac potvrdio da je pokrenuo odgovarajuće mjere.

Izdavačica i redakcija

Amt für Migration und Zivilrecht

Graubünden (AFM)

Fachstelle Integration

Grabenstrasse 1

CH-7001 Chur

☎ 081 257 26 38

www.integration.gr.ch

www.hallo.gr.ch

Grafički koncept i obrada

Moinz Kreativbüro, www.moinz.ch

© Fotografije

stranica 8: Caroline Staeger

stranica 16, 27, 31, 36, 51: Andrea Badrutt, www.andreabadrutt.ch

stranica 18: miaEngiadina / Andrea Badrutt

stranica 23: Rhätische Bahn / Andrea Badrutt

stranica 45, 48: TSSVM / Andrea Badrutt

Izdanje 2020

Albanisch, albanais, albanese

Arabisch, arab, arabo

Bosnisch, bosniaque, bosniaco / Kroatisch, croate, croato / Serbisch, serbe, serbo

Dari, dari, dari

Deutsch, tudestg, tedesco

Englisch, anglais, inglese

Filipino, filippino, filippino

Französisch, franzos, francese

Italienisch, talian, italiano

Kurmandschi, kurmandschi, kurmanji

Portugiesisch, portugais, portoghese

Russisch, russ, russo

Somalisch, somali, somalo

Spanisch, spagnol, spagnolo

Tamilisch, tamil, tamil

Thai, thai, thai

Tibetisch, tibetan, tibetano

Tigrinya, tigrinya, tigrino

Türkisch, tirc, turco

Download pod www.integration.gr.ch

Dalje informacije ćete naći na višejezičnoj internet stranici www.hallo.gr.ch